

Regionálne
združenie
obcí
Hornád

www.regionhornad.sk

Abovský hlásnik

štvrťročník mikroregiónu Hornád

5. ročník, číslo 3

október 2010

Regionálne združenie obcí Hornád: Belža, Čaňa, Geča, Gyňov, Haniska, Kokšov-Bakša, Košická Polianka, Nižná Hutka, Nižná Myšľa, Skároš, Sokoľany, Trstené pri Hornáde, Valaliky, Vyšná Hutka, Vyšná Myšľa, Ždaňa

Dočítate sa:

- Chlebík náš poľnohospodársky ■ Archeologický skansen?
- Darovali krv chorým ■ Sedem divov mikroregiónu
- Úspešní športovci

Život po storočných záplavách

ĽADY SA POHLI

Obyvateľia, obce, Slovenský vodohospodársky podnik, Slovenský hydrometeorologický ústav, samosprávne kraje, štátne predstaviteľstvo, ale aj firmy, dobrovoľníci... Všetci si zvykáme na nové podmienky po záplavách. Hľadáme istotu v odpovedi na otázku: Ako ďalej? Chceme sa poistiť, aby sme sa podobnej situácii vyhli. Ludia aj obce zratúvajú škody a odstraňujú následky. Obyvateľia pomáhali finančne, zasielali šaty či potraviny. Banky i firmy zbierali finančné alebo poskytovali zasiahnutým občanom spotrebiče či stravné lístky. Od riešenia následkov a základných potrieb ako mať čo jesť a kde bývať či môcť v dome zakúriť sa hýbeme ku koncepcnému plánu. Poisťovne odškodňujú. Vodári s ochranármami a ďalšími zainteresovanými pripravujú Program revitalizácie krajiny a integrovaného manažmentu povodí na zabránenie ďalším záplavám. Cestári opravujú poškodené vozovky. Vláda Ivety Radičovej vyčlenila na povodne už viac ako 110 miliónov eur. Lady sa pohli, spoločne riešime roky zanedbávané.....

Viac na str. 3

● ● ● Ako to vidí...

Ťažká skúška

Ani najstarší obyvateľ Nižnej Myšle si nepamätajú takú katastrofu, aby nás postihla povodeň a zosun pôdy.

Bezmocnosť, zúfalstvo, strach a neopisateľná bolesť sprevádzala ľudí, ale najmä tridsať rodín, ktorým masívny zosun pôdy vzal strechu nad hlavou. So živlom bojovali aj obyvateľia dolnej časti obce, kde voda zanechala nevyčísliteľné škody na majetkoch a rany na duši..

Bola to veľmi ťažká životná skúška, ktorá súčasne preverovala charakter a morálne hodnoty.

Veľká nezložitá pomoc a spolu-patričnosť spoluobčanov a ľudí z celého Slovenska, podnikov a firm svedčia o ľudskosti a pomoci bližnému, začo aj touto cestou vyslovujem úprimné podakovanie. Prosbu chcem vyslať tým, ktorí v tejto ťažkej situácii rozsievajú zlobu, ohováranie, závist a klamstvo.

Rozhodnutia smerujúce k všeestrannej pomoci ľuďom postihnutým týmto živlom boli veľmi náročné, ale v spolupráci so štátnymi inštitúciami, podnikateľmi i súkromnými osobami sa nám podarilo situáciu aspoň sčasti stabilizovať. Všetkým dakujem za pomoc.

Mojím želaním je, aby sa všetkým podarilo zabezpečiť prostriedky pre pokojný a dôstojný život v plnom zdraví a ľudskom porozumení.

**Marián Karvanský,
starosta Nižnej Myšle**

Cyklista Jozef Šuster prišiel pomôcť do Nižnej Myšle.
So Zdenkom Vargom pred unimobunkou.

Postrek proti komárom v Košickej Polianke.

Premiérka Iveta Radičová počas stretnutia s občanmi v Nižnej Myšli. Vedľa nej Helena Kmetzová a František Pach.

Z Košíc do Milhosti rýchlejšie

Odštartovali R4

K susedom sa dostaneme rýchlejšie aj po ďalšej ceste. Koncom augusta sa začala výstavba 14-kilometrového diaľničného úseku. Spojí východné Slovensko s maďarskou hranicou. Dielo v hodnote takmer 78 miliónov eur realizuje Škánska SK, investorom je Národná diaľničná spoločnosť. Navrhovaná rýchlosťná cesta patrí do medzinárodného koridoru v smere od poľského mesta Rzeszow cez Košice, maďarský Debrecen až po Oradeu v Rumunsku. Mala by mať 14 mostov, dve mimoúrovňové križovatky a takmer dva kilometre

protihlukových stien.

S odovzdáním komunikácie v plnom profile, ktorá bude súčasťou európskeho severo-južného koridoru č. 6, sa ráta na prelome rokov 2012 a 2013. Rýchlosťná komunikácia povedie cez katastre obcí Šebastovce, Valaliky, Haniska, Sokolany, Seňa, Kechnec, Perín a Milhost, pričom v Kechneci pôjde cez priemyselnú zónu. „Život v Haniske k lepšiemu ovplyvní len mierne. Investor totiž neakceptoval pripony Haniska a Sokolian, aby bolo možné napojiť rýchlocestu z cesty 3. triedy z Hanisku do Šace. Bude to možné iba na mimourovnej križovatke za Šebastovcami a to nie je pre našich občanov vážne riešenie. Najväčší a najkomplikovanejší stavebný celok celej stavby – premiestnenie našej železničnej stanice sa nachádza v blízkosti obce. Zostáva nám len veriť, že R4 po svojom dokončení „vstrebe“ maximum tranzitujuúcich automobilov, a tým odľahčí

existujúcu cestu I. triedy Košice – Seňa a zabezpečí Hanisko pohodlniešie cestovanie do a z práce a tiež menej exhalátov v rodnej sa novej lokalite IBV Kerteša,“ vyjadril sa starosta Hanisku Ing. Miloš Barcal. „Nepredpokladám, že stavba ovplyvní naše obce. Intenzívne sme sa so starostkou Šebastovcami Monikou Puzderovou snažili, aby projekty plánovaného južného obchvatu Košic R2 zosúladila Národná diaľničná spoločnosť tak, aby zabezpečila obchvat Šebastovc a zároveň novú cestu medzi Barcou a Valalikmi. Terajšia nebezpečná cesta by mohla slúžiť pre cyklistov. Kvôli finančnej náročnosti túto možnosť zamietli. Výstavbu R4 vitanom ako dôležitý kamienok v mozaike spojnice sever-juh,“ reagoval starosta Valalik Ing. Štefan Petrík. Hoci na viaceru dopravných vylepšení chýbajú financie, kvalitnejšia cesta nás lepšie spojí so svetom.

kš

Miestna akčná skupina s prvou výzvou

POHYB MÁ ZELENÚ

Komisia z členov miestnej akčnej skupiny (MAS) Hornád – Slanské vrchy práve hodnotí devätnásť projektov predložených do prvej výzvy. Výsledky budú známe do konca novembra. Obce sa uchádzajú o 960 000 eur na základné služby pre vidiecke obyvateľstvo, pričom jeden projekt môže získať od 3 000 do 40 000 eur. Podpora predstavuje 100 % bez nutnosti spolufinancovania okrem DPH. Do dvoch rokov by mali byť výsledkom nových či zmodernizovaných šesť športovisk, šestnásť ihrísk, tržnice a amfiteáter. Ďalšiu výzvu vyhlásí MAS v októbri so zameraním na obnovu verejných priestranstiev a parkov. Viac informácií na www.hornad-slanskevrchy.sk

šim

NOVÉ CESTY K SUSEDOM

Medzinárodný projekt v tempe

Do Hollóházy sa po dvojmesačnej uzávierke dostaneme ako po masle koncom roka. K vynovenej časti na slovenskej strane napoja maďarskú. Pred dvoma týždňami začali rekonštrukčné práce od hranice po Hollóházu. Slovenskú časť zo Ždane cez Skároš do Hollóházy v dĺžke 6,5 kilometra ukončil zhotoviteľ – Eurovia SK z Košíc v júni. Na úseku položili asfaltový kryt, rozšírili most v Skároši. „Po mimoriadne intenzívnych daždoch, moheli cestári ešte upraviť zanesené cestné priekopy a prieplavy“ vyjadril sa k odtekaniu vody z vozovky jeden z manažérov projektu Ing. Gabriel Kiss z Agentúry na podporu regionálneho rozvoja. Celý úsek bude merať 7,48 km a otvoria ho pre autá do 3,5 tony. Na cestu Hollóháza – Skároš – Ždáňa prispel Európsky fond regionálneho rozvoja 1 740 387,29 eur, celkový rozpočet projektu tvorí 2 047 514,46 eur. Vedúcim partnerom je Košický samosprávny kraj, cezhraničným partnerom Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt., cezhraničným partnerom Košický samosprávny kraj. Investícia sa odrazí v pohodlnejšom a praktickejšom cestovaní či už za známymi alebo za zaujímavosťami našich susedov.

/Obsah tohto článku nemusí vyjadrovať oficiálne stanoviská Európskej únie./

šim

Foto: autorka

Program cezhraničnej spolupráce
Maďarská republika-Slovenská republika
2007-2013

Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

Šťastná sedmička?

Najviac obyvateľov prišlo počas septembrového referenda vyjadriť názor v Haniske - 29,31 %, najmenej v Sokolanoch 14,98 %. O znížení počtu poslancov Národnej rady, obmedzení ich imunity, o zrušení koncesionárskych poplatkov a ďalších otázkach sa vyjadrilo 22,73 % občanov našeho mikroregiónu. Číslo sa priblížilo celoslovenskému priemeru 22,84 %, a tak bol referendum neúspešné. Na šesť otázkov odpovedalo väčšinovo kladne takmer milión Slovákov. Plebiscít vyhlásil prezident Ivan Gašparovič na základe petície, ktorú organizovali aj zástupcovia nastupujúcej vládnej strany Sloboda a Solidarita (SaS). Občania sa vyjadrovali aj k možnosti voliť poslancov národného a Európskeho parlamentu cez internet, k určeniu cenového limitu pri kúpe vládnych limuzín a k návrhu odobrať verejným funkcionárom právo na povinné uverejnenie ich reakcie na články v tlači. Od vzniku Slovenska sa konalo šesť referend, platné však bolo len jedno, a to o vstupe krajiny do EÚ.

rah

Koncom roka by sme sa po novom asfalte mali dostať zo Ždane až do Hollóházy.

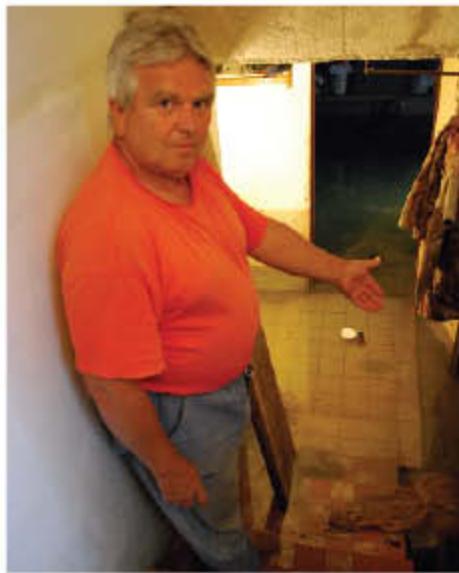
Život po storočných záplavách

ĽADY SA POHLI

pokračovanie zo str. 1

Dočasné riešenia

Zo zosunutého kopca v Nižnej Myšli zbúrali 26 domov. Sval stále pracuje, číslo ohrozených stavieb sa zvyšuje. Záverečnú správu z Inžiniersko-geologického prieskumu, na ktorý vláda vyčlenila vyše 119 000 eur, by mali odborníci odovzdať v polovici októbra. „Mám desivý pocit, je to hrozné,“ hľadala tažko slov počas prvej pracovnej cesty po Slovensku premiérka Iveta Radičová. Streli sa so zasiahnutými, ktorí jej písali list. Žiadali o pomoc. „Som rada, že prišla,“ vyjadriala sa jedna z nich Helena Kmetzová. Dočasným riešením pre rodiny bez strechy nad hlavou sú unimobunky. Pätnásť farebných kvádrov, pôvodne určených pre obyvateľov košického sídliska Lunik IX, priviezli na pole za obec. Koncom augusta do budovali inžinierske siete – kanalizáciu, vodu i elektrinu. V septembri príbudio ďalších šesť unimobunkov, päť venovalo mesto Bratislava, po jednej Orange a SCP Mondi.

Peter Oravec z Győrova ukazuje vodu v pivnici.

Program v každom dome

Rodiny sa postupne stahujú. Začiatkom augusta sme na mieste stretli iba dve. Margitu Ružčákovú počas varenia obedu. Pri otázke, ako sa im so synom býva, sa rozplakala. Za dažď je vteká do chodby voda. Tažká si na blato okolo unimobunkov. „Dom som mal poistený, ale peniaze som ešte nedostala. Toto nie je riešenie,“ konštatuje. Téma poistenia domov, ktorú načala, sa skloňuje vo všetkých pádoch vo vari všetkých postihnutých rodinách. „Klientovi s poisteným domom vzniká nárok na poistné plnenie vo výške dojednej poistnej sumy. Priemerná výška škody už odškodených klientov predstavuje 592 eur,“ hovorí nám vrchná riaditeľka Úseku marketingu a komunikácie poistovne Generali Slovensko Zuzana Hliváková. Kolko môžu

zasiahnutí povodňami očakávať? S čím nanovo začnú? „Výška odškodenia závisí od rozsahu škody. Pohybuje sa od niekoľko desiatok až po sumy presahujúce stotisíc eur. V prímerene je to v prípade škôd po povodniach niekoľko sto eur. V niektorých prípadoch ešte čakáme na dokončenie prác a predloženie dokladov za opravy poškodenia,“ povedala pre Abovský hlásnik vedúca oddelenia externej komunikácie Allianz-Slovenskej sporiteľne Petra Greková. Informácie dopĺňa hovorkyňa Československej obchodnej banky Zuzana Francúzová: „Priemerná výška vyplateného poistného je okolo 700 eur. Na celom Slovensku registrujeme po májových a júnových povodniach približne sedemsto poistných udalostí našich klientov. Väčšinu sme už užatvorili.“ Existenciu otázky mnohých však zostáva stále otvorená.

Kopec versus rieka

„Bývajú tu rodičia s najmladším bratom. Mňa s druhým bratom prichádzili priateľky. Inak by sme sa sem nezmestili,“ vysvetluje Zdenko Varga pred unimobunkom. Videli sme sa začiatkom júna. S otcom pozoroval úvod skazy – sadajúci chodník na dvore na Varhedennej. „Dom zbúrali. Už len treba vyviezť trištíky tatrovky ruín,“ vraví. Po nešťastí sa prestáhovali k babke. Tú však vytopilo, a tak sa opäť presunuli. Do unimobunku. Do ticha a páľavy prichádzal cyklist Jozef Šuster. Rodák z Richnave, ktorý žije už 36 rokov v Čechách, príšiel pomôcť. „Som tu súromne. Putujem po zasiahnutých miestach na východe. Doniesol som týmto ľuďom aspoň niečo,“ hovorí a vyberá z tašky zošíty a farbičky. Dobrí ľudia sú poistkou v fažkostiah.

Bazén v pivnici

Hoci od hlavnej vlny povodní uplynuli štyri mesiace, voda v Győrove sa nestráca. Podľa počasia stúpa a klesá. V pivnici Šároščovcov sa dá plávaj. Voda slaha po pás. „Hlavne, že nevošla do obytné časti. Najlepšie sú tam susedia bez pivnice,“ konštatuje Štefan Šároš. Veci zo suterénu naukladali do garáže, vybrali kotol i plynový ohreviac. „Zaplavilo nás rýchlo. Spratali sme, čo sa dalo. No s kotlom, sporákom a linkou pohnúť nevieme. Množstvo vody nemáme kam vyčerpať. Čakáme,“ vraví Helena Blašková. Z 90-tich klesia voda na 64 centimetrov. „Zostali tam potraviny, malinovky, mlieka. Kto pôjde do tej studenej vody? Čo bude so stenami?“ pyta sa s obavami. Neistota.

Od mája im netečie teplá voda. „Musia prerobiť inštaláciu, vodovod, elektrinu, odpady aj kúrenie. Ak majú zospodu kvádre, hrozí, že sa dom prepadne,“ hodnotí situáciu sused Mikuláš Ilenec. Niektoré stavby už začali pukáť. Keď začína, vedia sa cez Novú ulicu dostať len autom. Preto stojí vyparkované z garáže. Poistku nemájú. Nie sú sami. „Podľa našich skúseností sú do-

mácnosti a stavby poistilo viac ako päťdesať percent obyvateľov. Časť z klientov si však nedojednala krytie rizika povodeň a záplava. Takže im nárok na poistné plnenie nevznikol,“ dopĺňa P. Greková z Allianz-Slovenskej sporiteľne. Navštievujeme Petra Oravca. Schody do garáže a pivnice pripomínajú vstup do bazéna. „Kotol sme museli vyniesť do chodby. Prichádza zima a otázka kúrenia, ktorú budeme musieť riešiť,“ uvažuje. A to stojí tiež finanče.

Komáre aj znečistené studne

Po povodniach si nevydýchli ani v Košickej Polianke. Spodné vody znehodnotili vodu v studniach. Nie je pitná ani po rozboroch Regionálneho úradu verejného zdravotníctva. Premnožili sa protivné komáre. Niekoľko stoviek odolalo aj celoplošnému pozemnému postreku od Agroletu. V Trstenom pri Hornáde vysadili na futbalové ihrisko trávu, následky živlu odstraňovali aj pri potoku. Vo Vyšnej i Nižnej Hute vycíňa zosuv pôdy. Vodu potrebujú odčerpávať zo studni. Hrozí ešte horší scenár ako v Nižnej Myšli. Počasie komplikuje aj opravy prepadnutých cest (viac na str.4), svoje by vedeli rozprávať aj poľnohospodári (viac na str.8).

Najväčšia materiálna pomoc

Počas týždňovej distribúcie od 3. do 11. augusta odovzdali 360-tim rodinám zo 14-tich miest a obcí na východnom Slovensku, medzi nimi aj Čaňa, Nižná Myšľa a Győr 530 elektrospreborečov v hodnote zberiek 154 839 eur, z ktorej 16 839 tvorí príspevok zamestnancov. „Keďže sme okrem iného výrobčami elektrospreborečov, rozhodli sme sa pomôcť práve s nimi,“ vyjadril sa Vladimír Slezák, generálny riaditeľ Siemens, s.r.o. a predstaviteľ koncernu Siemens AG na Slovensku. Išlo o najväčšiu materiálnu pomoc po záplavách u nás.

„Ladí sa hýbu. A paradoxne, istotu nájdeme v zmene. Prinajmenšom v tom, že si majetok dámme poistiť, že pravidelne vycistíme odtoky daždovej vody, že nestavíme v záplavových oblastiach bez toho, aby dom bol patrične chránený, že žiadame od svojich volených zástupcov, aby presadzovali protipovodňové zmeny...“

Katarína Šimková/kčj

Foto: autorka, Rafael Horváth a kdz

Dobrovolníci aj profesionálni hasiči útvaru Bielovce vytahujú z náenosov odpadu kmene, ktoré prišli s veľkou vodou k mostu v Košickej Polianke.

Po stopách poškodených ciest

Ako poleva na koláči

Komunikácie mikroregiónu Hornád sa dostávajú do pôvodného stavu. Cestári stále bojujú s následkami vodného živlu, ktorý narobil v máji a júni poriadnu paseku. Dlhovrajúce zrážky podmyli viaceré komunikácie, pri Nižnej Myši sa pod skazu podpísal aj zosuv pôdy. Oprava 210 – metrového úseku Slaneckej cesty medzi Nižnou Hutkou a Nižnou Myšľou je preto najkomplikovanejšia z celého kraja, trvá viac ako štvrtrok. Vozovka sa tam prepadla, zvrnila a polárnala ako poleva na koláči. Musela byť uzavretá so zákazom vjazdu, stále nie je sanovaná.

Geológovia na plazivej pôde

Cestári sa snažili Slaneckú riešiť už od júna, keď odstránili poškodený asfalt. Plazivý zosuv pôdy však neustával. Župa si preto na pomoc zavolała Štátne geologický ústav Dionýza Štúra. „Cesta je

Najkomplikovanejšia oprava cesty z celého kraja.

na nestabilnom podloží a pri jeho podmáčaní by mohlo dôjsť k ďalšiemu posunu. Prvoradé bolo preto spevnenie. Správa cest zabezpečila projekt pilotáže,“ povedala pre Abovský hlásník hovorkyňa Úradu košického samosprávneho kraja Soňa Jakešová. Opravu tak mohla firma Eurovia SK odštartovať až po analýze geológov v prvý augustový týždeň. Tromi vrtnými súpravami jej pracovníci založili pilóty dlhé 13 až 16 metrov a zriadili pilótovú stenu. „Makali“ v predĺžených zmenách, aj po víkendoch. Kraj plánoval sprejazdnenie pred školským rokom. Nastali však komplikácie.

Jednou vetou

Nový projekt zameraný na vytvorenie hlavnej cezhraničnej súvislej cyklotrasy z Košíc do Sárospataku bol hlavnou tému konferencie 22. septembra v Ždani. V programe cezhraničnej spolupráce Slovensko – Maďarsko 2007 – 2013 naňho Ždaňa, Skároš, Trstené pri Hornáde, Čaňa a Gyňov získali dovedna 1 658 537 eur. Čítajte na strane 9.

red

Zosuv trhal vrty

„Zosuv kopca stále pokračuje. Práce komplikuje voda vytekajúca z neho. Pri stabilizácii svahu sa objavilo ďalšie rozsiahle podmočenie. Musel sa mu prispôsobiť aj projekt. Robili sa ďalšie odvodňovacie práce, čo narúša časový harmonogram,“ vysvetlila hovorkyňa predsedu Košického samosprávneho kraja Zuzana Bobriková. „Pôvodne sa na odvodnenie robili len horizontálne vrty. Keďže je kopec neustále v pohybe, musí sa situácia riešiť iným spôsobom, lebo pochyb svahu by horizontálne vrty potrali.“ Cestári tak museli oveľa dĺžšie pracovať na spevňovaní svahu, úsek chceli v polovičnom profile otvoriť aspoň koncom septembra. Kraj odhaduje náklady na opravy na 2 milióny eur.

Dohliadali aj policajti

Obyvateľom mikroregiónu uzávera komplikuje život. Ak sa chcú dostať na Sianec, využívajú výše desaťkilometrové obchádzky cez Furču, Košickú Polianku alebo Čaňu. Motoristi si ale našli skratku vedúcu hore Nižnou Hutku na poľnú cestu ústiacu na križovatku pri Myši alebo pred Bohdanovcami. Cez Hutku však začali prúdiť kvantá vozidiel smerujúcich na pole, čo narúšalo pohodu miestnym. „Chvíľami to vyzeralo, že som sa prestahoval niekde ku diaľnici,“ konštatoval sedemdesiatník Štefan z Nižnej Hutky. Na uzáveru preto

dohliadali policajti. Vodičov napominali a neskôr „rozdávali“ i pokuty za priestupky. Všetci si však vydýchneme až úplným sprejazdnením Slaneckej.

Ďalšie opravy

Cestári museli opravovať i ďalšie komunikácie mikroregiónu. „Od júla pracovali na stabilizácii svahu a odvodnení terénu na ceste Ždaňa – Nižná Myšľa, na ktorej došlo k zosuvu pôdy,“ uviedla Jakešová. Opravy komunikácií celého kraja budú samosprávu stáť asi 20 miliónov eur, z toho 11 si vyžiadajú opravy vozoviek s veľkými zosuvmi. Poškodená bola tiež cesta pod železničným mostom v Haniske, ktorú spravuje mesto Košice. Zabezpečilo jej rekonštrukciu v auguste prostredníctvom firmy Strabag. „Odfrezovali asfalto-betónovú vrchnú časť. Následne uložili obrusnú a ložnú vrstvu z asfaltobetónu. Zároveň opravili vpusty a šachty,“ povedala hovorkyňa magistrátu mesta Katarína Jantosová. „Náklady na opravu sú 92 572,50 eur.“

Neúmerné zataženie

Na intenzívne zrážky doplatili hlavne staršie narušené vozovky. Neboli dosť pevné, aby dokázali odolať náporu vody. Samosprávny kraj príčinu ich devastácie nevidel len v povodniach. „Vážne poškodenia ciest II. a III. triedy, sú nielen dôsledkom dlhovrajúcich dažďov, ale aj neúmerného zataženia ľahkou nákladnou dopravou. Na tento problém upozorňuje KSK už dlhú. Komunikácie neboli dimenzované na súčasnú premávkú a štát do ich komplexných opráv celé desaťročia neinvestoval,“ doplnila Bobriková pre Abovský hlásník.

Napriek komplikáciám samosprávy i usilovní stavári poškodené cesty rekonštruujú.

Emilia Repková
Foto: autorka

Roboty ako na kostole. Situácia na Slaneckej.

SNP S ÚCTOU AJ ŠPORTOM

Výročie Slovenského národného povstania si možno pripomínuť rôznymi spôsobmi. S úctou sa spája kladenie vencov v Darušskom priesmyku za účasti významných predstaviteľov samosprávy. V Čaní si na 66. výročie tiež spomenuli, deči spojili aj s kultúrnym programom a športom. Vo futbale súťažili o pohár SNP nielen domáci, ale i hráči z Michaloviec, Košíc a Hanúskej. Zvítazili Hanušti.

red

Parádne vo Valalikoch

Už po piatykrát sa stretnú vo Valalikoch milovníci folklóru na Valalickej krojovanej paráde. Ak sa chcete pozrieť, prídeť v kroji v nedeľu 17. októbra do kultúrneho domu. Čaká na vás aj videoprojekcia predchádzajúcich ročníkov s kultúrnym programom.

ah

POZOR NA AZBEST

Možno aj vy ste pri výmene strešnej krytiny zistili, že potrebujete vynoviť časť, ba možno aj celý krov. Ak nezasahujete do nosných častí strešnej konštrukcie, stavebnému úradu ohlasujete len úpravy stavby. Keď zasahujete do nosných konštrukcií, požiadajte obec o povolenie na zmene dokončenej stavby. Najmä pri starších stavbách sa môžete stretnúť s eternitom, a tak aj s jemne vláknitým minerálom bielej alebo zelenej farby – azbestom. Je veľmi škodlivý karcinogén, a preto si práca s ním vyžaduje odborníka oprávneného na odstraňovanie. „*Ešte predtým však potrebuje predložiť príslušné orgánu verejného zdravotníctva návrh na odstraňovanie azbestu zo stavieb na posúdenie. Kým nedostane kladný posudok, nemôže ďalej pracovať,*“ informovala redakciu Abovského hlásnika Ing. **Monika Čuláková**, referentka stavebného úradu z Valalík.

red

KRV PRE ŽIVOT

Špeciálny odber krvi pre malých onkologickej pacientov zorganizoval Cyril Deák v Žiline. Život zachraňujúcu tekutinu prišiel darovať celý futbalový oddiel, pridali sa aj ďalší obyvatelia. Dovedna koncom júna vzali zdravotníci krv 48-im ľuďom. C. Deák tak chcel pomôcť detom s podobným osudem ako má jeho trojročný syn **Edko**. Keď sa o ēom dozvedel futbalista **Marek Hamšík**, prišiel malého fanúšika po majstrovstvách sveta navštíviť. Malý Edko sa stal tvárou Detskej kvapky krvi, ktorú počas júna zorganizovalo oddelenie detskej onkologie a hematológie Detskej fakultnej nemocnice v Košiciach.

kš

Foto: OcÚ Žilina

Odber krvi prilákal do Žiliny množstvo záujemcov.

Zo starostovskej kuchyne

Finančné suchoty obcí

Počas leta obce siahli až na samé dno svojich finančných možností. Dostali menej finančných prostriedkov od štátu z daní z príjmu. Zamestnanci niektorých obcí dostali len výplatnú pásku bez výplaty samotnej. Niektorí starostovia radšej prenechali svoje výplaty neuhradené a uprednostnili pracovníkov s tým, že keď sa dorovná obecný rozpočet, tak uspokoja svoje nároky. Aj v týchto „finančných suchotách“ sme potrebovali plnohodnotne zabezpečiť chod samosprávy a poplatiť všetky povinné platby a odvody do štátu. Keby toho ešte nebolo dosť, prišli povodne. Ďalšie zvýšené nároky na financovanie zabezpečovacích a záchranných prác. Ako príklad uvediem Skároš. Na rok 2010 bolo pre obec plánovaných 201 230 eur, za prvých sedem mesiacov

117 384 eur. Prísun od Štátu však predstavoval len 94 665 eur, „manko“ dosiahlo výšku 22 719 eur. Ak sa obzrieme späť za rok 2009, bolo to ešte horšie. Plánovaný prísun daní do rozpočtu obce bol na úrovni 250 356 eur, ale skutočne na účet prišlo len 216 115 eur. Deficit za uplynulý rok 2009, predstavoval 34 241 eur. **Dohromady za rok a pol sme dostali o 56 960 eur menej, ako sme mali dostať.** V bývalej mene je to takmer 1 716 000 Sk.

Boli to ľahké čvíle. Obce, ktoré mali našetrené v rezervnom fonde, pokryli deficit z neho. Hoci si odkladali peniaze na financovanie projektov. Mnohé obce museli vyberať úvery. Teraz budú hľadať spôsob ako ich splácať. Treba otvorené povedať, že **dnes sú všetky obce vo veľmi osla-**

benej finančnej kondícií. Dostali sme informáciu od ZMOS-u, že podľa konzultácie s vládou by sa prísun daní obciam mal znormalizovať. Veríme, že to tak naozaj bude. Prísun za 07/2010 to tak naznačuje. Ak by vznikla ešte raz takáto finančná situácia vo financovaní obcí, tak to je to **reálny predpoklad pre kolaps celého systému samosprávy.** Netvoríme žiadny katastrofický scenár, ani nič nezveličujem, ale realita života je niekedy krutá. Pravdopovediac, nechcel by som to ešte raz zažiť na vlastnej koži vo funkcií starostu obce. Podobný názor zrejme zdieľajú aj moji kolegovia.

Ing. Štefan Elizeuš, starosta obce Skároš

Ako hodnotíte uplynulé štyri roky v mikroregióne Hornád?

NAJ plusy: Veľa investícií a založenie miestnej akčnej skupiny

V sobotu 27. novembra vstúpime do volebných miestností a budeme vyberať zástupcov samospráv a poslancov obecných zastupiteľstiev. Je čas bilancovať. Všetkým starostkám a starostom v Regionálnom združení obcí Hornád sme položili otázku, ako hodnotia roky 2006-2010 v mikroregióne. Odpovede Abovský hlásník dostal od hláv týchto obcí:

■ Ing. Ján Kokarda, predsedu Regionálneho združenia obcí Hornád, starosta Ždane

Vo funkcii starostu som už dvadsať siedem rokov. V celom regióne si nepamätam len investícií a projektov. Mimoriadne úspešné. Ide o rekonštrukcie piatich kultúrnych domov a obecných úradov, piatich základných a materských škôl, piatich multifunkčných športovišk a mnoho ďalších. Ako predsedu Regiónu pokladám tiež za dôležité, že sa nám darí realizovať spoločný program hospodársko-sociálneho rozvoja. Za výrazný úspech považujem aj podporu Regiónu z programu LEADER – Miestna akčná skupina. Realizáciu prvých projektov bude v obciach vidieť už o niekoľko týždňov. Verím, že takto nastúpený trend sa v regióne podarí udržať aj nadalej a spolupráca medzi obcami ako dobrými susedmi sa bude len zlepšovať.

■ Mgr. Karol Dzugas, starosta Košickej Polianky

Viesť obec a zabezpečovať jej čo najoptimálnejší rozvoj je v dnešných časoch veľmi náročné. Nestačil by na to sám starosta s jednou či dvoma pracovníčkami. Veľkou pomocou môže byť regionálne združenie obcí. Jeho rada starostov poskytuje každý mesiac priestor pre inšpiráciu, poučenie, spoluprácu, štandardizáciu riešení zložitých situácií komunálneho života. Poznáte to: Ak dvaja robia to isté... Načo práce objavovať teplú vodu? Pravidelné stretnutia starostov sú v nemalej miere zdrojom vzájomnej podpory, priestorom na spájanie sil pri hľadaní nádobených riešení a uskutočňovaní regionálnych projektov v základni i v nadstavbe spoločenských aktivít. Regionálne združenie obcí Hornád je už mnoho rokov takým činorodým združením. V našich obciach to možno vidieť. Bez fungovania rady starostov by neboli cyklotrasy, cezhraničné projekty, Dni regiónu Hornád, nevychádzal by Abovský hlásník, nepríšlo by do našich obcí len finančne, nežili by sme takým kultúrnym a spoločenským životom... Som rád, že Košická Polianka patrí do mikroregiónu a že má svoj neprehliadnutelný podiel na výsledkoch celého združenia.

■ Štefan Elizeuš, starosta Skároša

Za najhodnotnejšie považujem dve aktivity. Prvou je rekonštrukcia štátnej cesty cez Skároš ku štátnej hranici. Tu treba povedať, že najväčšiu zásluhu na jej úspešnom zrealizovaní má Košický samosprávny kraj. Aj nás starostov dotknutých obcí prizývali na rokovanie o projekte. Nová cesta rozhodne prispela ku skvalitneniu a zvýšeniu bezpečnosti dopravy v regióne. Druhou aktivitou je založenie miestnej akčnej skupiny Hornád – Slanské vrchy. Dnes je to životoschopná organizácia zastrešujúca samosprávu, súkromný sektor a občianske združenia. Tohto roku sú už ožívované prvé projekty pod hľavičkou MAS. Verím, že to bude pozitívnym prínosom pre naše obce v budúcnosti.

■ František Bartko, starosta Trsteného pri Hornáde

Vďaka príkladnej komunikácii starostov a starostiek došlo v posledných štyroch rokoch k značnému rozvoju regiónu. V kultúre hodnotíme pozitívne skvalitnenie organizácie regionálnych osláv v Skároši, okrem tohto roka, keď sme ich zrušili kvôli povodiam. Vznikli nové záujmové združenia a vzájomne sme spoznávali kultúrny život v jednotlivých obciach. Z ekonomickej hľadiska vidíme pozitíva v čerpaní finančných prostriedkov zo štátnych a európskych fondov, rekonštrukciách materských a základných škôl, obecných úradov, športových areálov a drobnej infraštruktúry. Vyzdvihujem úspešné založenie a fungovanie MAS Hornád - Slanské vrchy.

■ Mária Janočková, starostka Vyšnej Hutky

Vytvorenie združenia miestnej akčnej skupiny Hornád - Slanské vrchy, v rámci ktorej aj malé obce ako je naša budú mať možnosť čerpať finančne na rozvoj, hodnotíme v tomto volebnom období kladne. Už tradične dobre funguje spolupráca na poli kultúrnom okrem tohto roka, kedy niektoré obce, medzi nimi aj naša, boli postihnuté záplavami. Rezervy vidíme v užej spolupráci a vzájomnej pomoci práve v čase mimoriadnych situácií, ako boli napr. aj tohtoročné spomínané povodne.

EUROFOLK

O KULTÚRE AJ CHARITE

Výstavy ľudových umelcov, vystúpenia detských folklórnych súborov, spevácke skupiny zo Slovenska i Maďarska. To všetko ste mohli vidieť počas 42. ročníka Abovských folklórnych slávností EuroFolk Rozhanovce. Po prvom zruženom termíne 5. a 6. júna kvôli povodniám v regióne sa napokon v poslednú júnovú nedele mohli stovky návštěvníkov tešiť z predstavenia detského kočovného divadla DRaK z Prešova, zapojiť sa do tvorivých dielni pre deti aj dospelých či gastronomickej súťaže zástupcov štyroch abovských obcí o najlepší perkel. Náš mikroregión reprezentovali sochári **Ladislav Staňo** st. a ml. Počas podujatia návštěvníci prispeli na pomoc Nižnej Myši zasiahnutej zosuvom pôdy a povodňami. Spolu s darom vietnamskej komunity z Košíc vyzbierali 1616 eur, ktoré venovali na účet pomoci pre obyvateľov.

kca/kš

AJURVÉDA NA KOSCELKE

Koscelok ako energeticky zaujímavé miesto si vybrali na krst knihy **Klára Hodničová** a občianske združenie Humatrend. Ajurvédha chutí sa volá už piata kniha v poradí náučných publikácií o zdravom spôsobe života. Páťdesiatka členov Humatrendu, milovníkov prírody, starostka Vyšnej Myši **Paulína Gulašová**, ale aj hostia

z Budapešti, sa zišli 22. augusta. Potom, čo knižku pokrstila zakladateľka prvých ajurvédskych kúpeľov v Košiciach – **Anna Máteová**, si všetci pochutili na jedlách prípravených podľa receptov z novej publikácie.

Jaroslav Marušák/kš
Foto: Jaroslav Marušák

Autorka knižky receptov Klára Hodničová podpisuje dielko starostke Vyšnej Myši Paulíne Gulašovej.

Čože je to štyridsiatka?

Pieseň Lahodí srdcu i telu

Na Dargovskú ružu nedá azda ani jedna spevácka skupina v našom mikroregióne dopustiť. Odvážne ženy si trúfli na nej sútažiť bez odborného nácviku. Naštartovala ich. Virganek zo Skároša sa vďaka nej stretáva. Udržiava skupinu. Nižnomyšlanka si väží každé ocenenie. Hodnotenia pozorne počúvajú v Bakšane či Parádne nevesty. Oblúbená spevácka súťaž jednotlivcov a skupín oslavila 18. septembra vo Svinici štyridsiatku. Pri tejto príležitosti pokrstili knihu dlhorocného predsedu poroty, speváka a vedúceho skupiny Košickí parobci **Mgr. Lubomíra Varinského**. „Piešne si nahrávam a zbieran. Do knižky som vy-

beral také abovské, ktoré sú najmenej známe. Pridal som aj výskumy z Myslavu Či Košického Klečenova o spôsobe spevu, pesničkach a živote. Najdlhšie mi trvalo prepísať všetko do počítača,“ informoval Abovský hľásnik. „Na Dargovskej ruži mám rád pestrosť, výbornú atmosféru, keď si zaspievame,“ vyzdvihuje. Mgr. Varinský je práve ten, ktorý spevákov usmerňuje, pomáha im a radí pred samotnou prehliadkou. Dlhé roky spieval a učil v Železíari, teraz pôsobí na súkromnej umeleckej škole v Košiciach a vede právnikov, policajtov, primára či realitného makléra vo veku od 27 až nad 60 rokov pod menom Košickí parobci. V súčasnosti

Spevácka skupina Domovina so starostom Michalom Rečkom počas štyridsiateho ročníka Dargovskej ruže.

DARGOVSKÁ RUŽA

patria medzi najlepšie skupiny v regióne.

O Dargovskej ruži sme sa porozprávali aj s **Paulínnou Pachovou**, dlhorocnou vedúcou Nižnomyšlanky. Skupiny, ktorá začala v speve reprezentovať náš mikroregión ako prvá.

- **Ako si spomíname na začiatky Dargovskej ruže?**

Bolo to v roku 1972 v Košiciach. Organizovala ju **Anka Oravcová** zo Zväzu žien. Ešte sme nemali ani kroje. Tie sme si obliekli až počas druhého kola, spievali sme s doprovodom heligónky. Nevedeli sme, aké pesničky spievať. Teraz sa už členia na starú, pomalú a rýchlu. Vtedy zaspieval každý, čo chcel. Na Dargovskú ružu postupovali speváci a skupiny cez okresné kolá. Teraz je to už na vyššej úrovni.

- **Váš najväčší zážitok?**

Jedinečné chvíle sme prežívali počas tretieho, štvrtého a piateho ročníka. Pridali sa chlapci z Valalík a Trsteného pri Hornáde. Spievalo dvesto ľudí spolu. Znalo to ako hymna. Niečo nádherné. Žijem s ľudovou piesňou od troch rokov, vzbierajem ich už mám vyše päťsto. Tento rok sa nám nespievalo fahko, ale musíme ísť ďalej. Pesnička ulahodi srdcu aj telu.

Katarína Šimková
Foto: OcÚ Čaňa

Polnohospodári – ľudia deviatich remesiel

Blázni alebo nadšenci?

Ked zahryzneme do chrumkavej kôrky čerstve upečeného chleba, ľahko na všetky pochybné reči o polnohospodároch zabudneme. Ing. Ľubica FORGÁČOVÁ, konateľka a agronómka Agro Polianky, s.r.o. nám otvára dvere do farmárskeho sveta.

„Našu prácu robia iba blázni alebo nadšenci. Tak si vyberte,“ tvrdí Ľ. Forgáčová. Žien v podobnej profesi by ste našli na Slovensku len pár. Na 900 hektároch pôdy od Vyšnej Hutky až po Košickú Novú Ves pestuje jej malý podnik pšeniču, repku, jačmeň, ovos, kukuricu. Produkujú seno a slamu. „Tento rok je úroda slabšia. Vlani nám starosti spôsobovalo suchu. Táto jar sme sa tešíli z vláhy. Neskor sme videli, že jej je už prveľa,“ hodnotí Ľ. Forgáčová. Patria k väčšemu združeniu. To je ich výhodou. Úrodu sa im tak ľahšie podarí predať. Keď v júni pretrhlo hrádzu v Zdobe, voda sa valla cez najlepšie polia s repkou a pšenicou. Zaplavilo i areál firmy. Aby sa mohli dostať do dielne, museli odčerpáť 500 000 litrov vody.

Pri zimnej údržbe aj na plese

„S Agro Poliankou máme nadšanodarné vzťahy. Pri príprave multifunkčného ihriska nám priviezli železné profile, v zime pluhujú cesty. My im poskytujeme evidenciu pozemkov a obecný rozhlas,“ informuje starosta Košickej Polianky Karol Dzugas. Do-

Z poľa televízor i chladnička

Samotná firma funguje päť rokov. Vznikla z bývalého agrokombinátu. Predtým chovali v Košickej Polianke ošpané, známa bola i hydináreň. Transformovala sa iba časť Agrokombinátu. Okrem rastlinnej výroby sa zaoberajú aj živočišnou. Chovajú kravy bez trhovej produkcie mlieka. „Kravu s teľatom pasieme tri štvrtky roka. Keď teľa priberie na 200 kilogramov, predáme ho do Chorvátska alebo do Talianska,“ vysvetľuje Ľ. Forgáčová. Firme sa darí. V polnohospodárstve sa hovorí, že ak sú tri z platičok rokov dobré, je to fajn. Eufondy sú pre polnohospodárov aktuálnou tému. Za dotácie dbajú o udržiavanie bôropov, vtákov, podporujú trvalé trávne porasty, zabezpečujú ochranu proti zvetrávaniu pôdy. „Berieme peniaze za to, že sa staráme o krajinu. To sú len mladí ľudia uvedomujú,“ približuje situáciu v polnohospodárstve konateľka. Dostávajú od štátu priame platby. Na oplátku musia parcely udrža-

vať. Tak sa tiež stane, že upratujú neprirodok, ktorý niekto vyvezie na pole. „Už som odnášala aj televízor či chladničku,“ spomína agronómka, ktorá má polnohospodárstvo v srdci. „Svoju prácu milujem a neviem si predstaviť, že by som robila niečo iné,“ vyznáva sa.

Manažérka pôdy

Začínala ako agronómka, pokračovala ako fytoinspektrka, neskôr pracovala vo firme, ktorá sa zaoberala leteckými prácami v polnohospodárstve. Ako agronómka pôsobi i teraz. „Vnímam sa ako manažérku pôdy. Rozhodujem o tom, kedy ju pripraviť, aké plodiny a kedy zaslať, čo použiť proti chorobám či škodcom. Teraz, keď som aj konateľkou firmy, zodpovedam tiež za ekonomiku. A tak sa niekedy hľadam sama so sebou, aby som firmu udržala v pluse,“ priznáva. Predtým v agrokombináte pôsobilo 80 ľudí, teraz desaťina z nich. Jeden stály zamestnanec v živočisnej výrobe – v lete pasie, v zime kfmi, Štyria traktori, zootechnička a ekonómka pracujú na dohodu. „Mám pri sebe dobrých ľudí. Ľudmilu a Františka Čislákovcov, Alberta Palenčára, Vladimíra Vargu, Ľuboša Pořáška a Vladimíra Dancáka. Záleží mi na tom, čo robia

Ľubica Forgáčová s Drobčekom.

a pri práci rozmyšľajú. Medzičlánok medzi volantom a sedadlom stroja je veľmi dôležitý. Ľudia majú v rukách niekoľkomiliónové hodnoty, ak sa rozprávame o korundoch,“ osvetluje Ľ. Forgáčová. „Obrovskou oporu mi je aj manžel Pavol,“ teší sa. Zootechnička je aj skladníčkou, traktoričkou majstrami, konateľkou mechanizátorou a občas aj zásobovačkou. Musia vedieť opraviť staré stroje, pracovať s novými. Polnohospodári sú podľa jej slov ľudia deviatich remesiel.

Katarína Šimková
Foto: autorka

Cestou na žatvu.

Orú pri Košickej Polianke.

Na potulkách u susedov v Hollóháze a Füzéri

Za hranicami všedných dní

Kam vás dovedú nové cyklotrasy spájajúce Košice a Sárospatak, ktoré by mali byť výsledkom projektu cezhraničnej spolupráce Slovensko-Maďarsko 2007-2013? Predstavíme vám dve mestá, kam by ste kameňom dohodili, ale ich krásy môžu pre vás byť ešte stále tajomné.

Len tri kilometre za Skárošom, zatiaľ po starej ceste od slovenskej hranice, nájdete Hollóházu. Stihli ste ju už navštíviť? Že ešte nie? Tak to ste na tom horšie ako bývalý americký prezident George Bush starší, ktorý to stihol ešte pred rokom 1990.

Pokojná atmosféra vidieka, pasúce sa kravy a úzke cesty. To je prvý dojem, ktorý vo vás vyvo-

zaujíma v štyroch jazykoch – v maďarčine, angličtine, nemčine a slovenčine.

Do roku 1777 bola Hollóháza neobývaná pusta hradu Füzér. Na mieste dnešnej továrne na porcelán tam založili sklárske dielne. Keď sa v roku 1831 pri Füzérradvány našli ložiská kaolínu, umožnilo to prestavať sklársku hutu na továreň na výrobu kameninového tovaru. Postupne sa vo füzérskom panskom lese v tvare písmena E vytvorila osada Hollóház. Na začiatku 19. storočia sa obidve dediny zlúčili pod menom Hollóháza. Kachlové pece a majoliku začali v 19. storočí už vo významnej továrnii vyrábať napriek tomu, že ostatné fabriky boli v krize. Odvážnemu Františkovi

Istványmu šťastie prialo a označujeme ho za zakladateľa ozdobnej keramiky. A keď sa povie keramika, neznamená to klasické taniere, džbány či šálky, ale aj svietniky, postavičky, zvieratá, trofeje, šach či dokonca porcelánové husle. „Nádherné. Tôľko krásnych porcelánových výtvorov som ešte nevidela,“ obdivovala exponáty Košičanka Marta Plávková. Múzeum je otvorené každý deň okrem pondelka od 9.30 – 16.30.

Študentský a dôchodcovský lístok

Hradná kaplnka.

a vstupné 300-500 forintov (1,1 eura – 1,8 eura) stojí za to. Výhľad široko-daleko, múry dýchajú minulosťou. Čarovné mesto. Hrad je jedným z prvých maďarských súkromných hradov. V roku 1389 ho Žigmund Luxemburský daroval Perényiovcom, ktorí v ňom ukrývali rodinný poklad. Posledným súkromným vlastníkom bol Ferenc Nádasdy, vedúca osobnosť Vesélenyho povstania proti Habsburgovcom v roku 1670, o ktorom sme sa učili aj v dejepise. Hrad získal na komplexnosti vďaka gotickému krídlu a kaplnke. V 16. storočí hradné krídra prestavali do renesančného štýlu. Hoci teraz nájdeme iba zvyšky hradu, ich jedinečnosť spočíva v prírodnom prostredí, ktoré ich obklopuje. V roku 2008 Hradný vrch vyhľásil za Prírodný zázrak Maďarska. Čistý, voňavý les s lúčmi prenikajúcimi cez konáre stromov poskytuje ideálne mesto za hranicami všedných dní.

Hrad Füzér zdola.

Košice majú k Hollóháze blízko.
Na tanieri sme našli aj Dóm svätej Alžbety.

stoji 400 (1,43 eur), dospelacky 800 forintov (2,87 eur). Do viedla stojacej porcelánky sa dá dostať v utorok, stredu, štvrtok a v piatok od 10.00 do 12.30, aby ste výrobu porcelánu mohli vidieť priamo v akcii. Vstupné 250 a 500 forintov (90 centov - 1,8 eura). V znaku porcelánky dominouje Havran. Poukazuje na kláštor mníšskeho rádu z 15. storočia, ktorého budova sa nachádzala v dolinke Klastrom blízko Hollóházy.

Ak vás nohy nebola a bažte za ďalším dobrodružstvom, pokračujeme v ceste. Asi osem a pol kilometra za Hollóházou sa nám ukáže Füzér. Na kopci sa týči hrad. Dominanta, vďaka ktorej sa nestratíte. Aj tu sa dá vďaka šípkam trafiť. Stačí iba základ – vedľa, že hrad sa povie vár. Pod kopcom zaparkujete. Cez pracovný týždeň stretnete páru áut s maďarskými značkami. Občerstvíte sa v bufete, odskocíte si do štýlového dreveného vraj WC. S dobrou kondičkou ste na hrade po príjemnej lesnej a kamennej ceste za desať minút. Vynaložená energia

Pohľad na prízemie múzea.

Výtvory z porcelánu od výmyslu sveta.

Hrad sme navštívili v lete, chystáme sa k nemu aj na jar. Nadšení príaznivci Klubu všeobecné turistiky Košičan nám avizovali, že jarne svahy hradu sú v lete posiate kosatcami. Vidno odtiaľ až na Slovensko. A to nie je všetko. „V sobotu 16. októbra chystáme 1. Zemplínsky festival pálenky,“ pozýva kultúrna referentka z Füzéra Zsuzsanna Lászlí.

Katarína Šimková
Foto: autorka

Archeologický skanzen priláka do Nižnej Myšle širokú verejnosť

Históriu zažijeme na vlastnej koži

V Nižnej Myšli zastal čas. Ne-dávnymi udalosťami smutne pre-slávená obec v sebe ukrýva veľ-ký potenciál. Idea skanzenu, ktorá o vedúcom archeologického vý-skumu v Nižnej Myšli Ladislavovi Olexovi a jeho spolupracovníkoch v občianskom združení Collegium Myssle tkvela už vyše desaťročia, naberá reálne rysy.

Podľa vzoru predkov

„Nižnú Myšľu zasiahla tragédia. Treba sa však dívať dopredu. Cestov-ný ruch ponúka príležitosť. Ak turis-ti hrázu uvidia na vlastné oči, môžu pomôcť. Zvýši sa návštevnosť, čo so sebou prináša aj podporu zamest-nanosti,” nadvážuje na súčasný stav v obci. Výsledkom plánovaného projektu by mal byť skanzen na území dnešného archeologického náleziska z doby bronzovej.

riou, môžu pracovať s parohovinou, vyrobiť si ozdobu či šidlo z kosti, vy-skúšať zručnosť. Cieľom je, aby deti a najmä mládež mali konkrétny zá-žitok. Výučba histórie z kníh potrebuje oživenie,” dopĺňa L. Olexa. Preňho by bol tento projekt dovršenie čin-nosti v Nižnej Myšli. „Nálezisko po-znajú odborníci. Teraz sa snažíme o to, aby o ňom vedela aj široká verej-nosť,” zdôrazňuje.

Čestné občianstvo k sedemdesiatke

Otcami projektu sú aj archeológ D. Martin Wittenberg z Wupper-talu a Ulrich Fries z Mnichova. Ten osláv il prednedávnom sedemdesiatku a pri tejto príležitosti sa stal aj druhým čestným občanom Nižnej Myšli. (Prvým je L. Olexa) Bý-valý vrchný radca Hornobavorskej vlády pracuje v Nižnej Myšli už

Čerstvý sedemdesiatnik a čestný občan Nižnej Myšle Ulrich Fries.

Rybárom, PhD., riaditeľom Ústavu geoturizmu na fakulte BERG Tech-nickej univerzity v Košiciach.

Leto v Myšli ako rok v škole

Okrem skanzenu by si významnú pozíciu malo udržať aj Myšľanské obecné múzeum v budove premon-šátskeho kláštora. Funguje už 13. sezónu. Tento rok ho navštívili turisti zo Spišskej Novej Vsi, ale aj z Kanady. „Chceli by sme udržať regionál-ny charakter múzea a prezentovať v ňom najnovšie výsledky výskumu, národopisné pamiatky z cirkevných archívov, ale aj dary od obyvateľov v etnografickej časti,” priblížuje L. Olexa. V múzeu to žilo upratova-ním a vynovovaním. Prax nadobú-dali Monika Chrástiová a Katka Ščerbanovská, dnes už piatačky na muzeológiu v Nitre a tretiak, študent archeológie v Nitre Tony Frolo. „Našou úlohou je vyčistiť exponáty,

zdokumentovať etnologickú časť a vytvoriť popisy k jednotlivým pred-metom. Zároveň sa budeme pýtať tunajších starých mám na originálne názvy. Aby deti, ktoré sem prídu, vedeli, ako sa čomu na východe ho-vorí,” priblížujú Katka a Tony. Práca ich bavi. S úctou vyberajú exponáty zo skriniek, obzerajú, komentujú. „Držať v rukách 3500 rokov starú nádobu je veľký adrenalín. Študenti nemajú často takú možnosť,” chváli si Katka. Pracujú striedavo v múzeu, ale aj na vykopávkach. Tam získava vedomosti aj študent archeológie v Brne. Vyšnomyšľančan Ľuboš Sokol. „To, čo sa naučím v škole za rok, tu obsiahnem za leto. V teré-ne vidím iné veci ako v knihách,” pochvaluje si. Už piatu sezónu tu pracuje s lopatou, rýlom, ale tiež zakresluje objekty. Ladislav Olexa sa z mladých odborníkov teší. „Dú-fam, že sú to nádejní nástupcovia.”

Katarína Šimková
Foto: autorka

Katka Ščerbanovská a Tony Frolo v Myšľanskom obecnom múzeu.

„Chceli by sme postaviť asiel desať domov, brány a palisády na mieste, kde reálne stáli pred 3500 rokmi. Využi-jeme vedecké poznatky, ktoré sme nadobudli za 35 rokov výskumu. Stavať budeme spôsobom, ako to robili naši predkovia,” vysvetluje pra-covník Slovenskej akadémie vied L. Olexa. Za päť rokov by malo byť výsledkom open-air múzeum zapojené do siete múzeí v Európe s úspešnou návštevnosťou. Podob-né môžeme nájsť v Čechách, Rakúsku, Poľsku či Maďarsku. V jed-notlivých obydliach osady bývali v minulosti rôzni remeselníci – tkáč, kovolejár či dokonca šaman. „Ponúkneme turistom dotyk s histó-

16-ty rok. „Som hlboko poctený. Čest-nému občianstvu som sa potešíl, lebo to naozaj nie je bežná vec. Do Myšle chodím zo záľuby. Spočiatku to bolo na dva až tri týždne, od roku 2000 na dva až tri mesiace. Nikdy som sa ne-nudil. Najzaujímavejšie je pozerať do zeme a sledovať, čo sa v nej ukáže,” vyznal sa U. Fries. Projekt s nákladmi 1,5 milióna eur by mal finan-covať zo švajčiarskeho grantu. Peniaze plánujú získať aj od vlády a spon-zorov. Aby múzeum zapadlo do koncepcii cestovného ruchu, spo-lupracujú s Košickým samospráv-nym krajom, Regionálnym združe-ním obcí Hornád a odborníkom na cestovný ruch prof. Ing. Pavlom

Ľuboš Sokol ukazuje na zásobovacie jamy na mieste budúceho skanzenu.

Redakcia vyhlasuje jedinečnú anketu

Odhalme sedem divov mikroregiónu Hornád!

Hoci nemáme pyramídy či maják, náš región ukrýva miesta, ktoré nás očaria. Obdivujeme ich, zatajujú nám dych, radi sa k nim vraciame. Sú pre nás vzácné a zároveň sú bez nich nevieme náš kút sveta predstaviť. Ktoré sú to? Kaplnka sv. Huberta v Košickej Polianke? Tristoročný dub v Belži? Alebo studničky vo Valalikoch či komunitný park v Ždani? Čo tak výhľad na železiarne v Sokoloch? Možno máte iný názor. Podelte sa s čitateľmi.

Redakcia Abovského hlásnika vyhlasuje anketu o Sedem divov mikroregiónu Hornád. Bude pozostávať z dvoch kôl. V prvom vyzbierame vaše nominácie. Napíšte nám ich do konca októbra na adresu redakcie. Vaše nominácie uverejníme v ďalšom – štvrtom čísle Abovského hlásnika a na webe www.regionhornad.sk. Následne môžete udeliť trom z nominovaných divov od jedného do troch bodov podľa obľubnosti. Body sčítame a v štvrtom čísle Abovského hlásnika slávnostne vyhlásime

sedem divov mikroregiónu Hornád. Už teraz sme zvedaví, ktoré to budú. Odmeníme troch z Vás. Prvého vezme redakcia Abovského hlásnika na výlet po vŕťazných pamiatkach, ďalší získajú knihu Orechová slávnosť od vedúcej redaktorky Kataríny Evy Čániovej a darčeky od starostov obcí.

red
Foto: red

Prirastli vám k srdcu studničky vo Valalikoch a v ankete by mali vyhrať prvé tieto?

Nominujete za div mikroregiónu Hornád kostol z Kokšova-Bakša postavený podľa vzoru amerických?

Lúštite s nami

V minulom čísle ste v tajničke odhalovali mená starostov obcí mikroregiónu Hornád a meno známej speváckej skupiny. Podarilo sa to štyrom z vás, ktorí nám do redakcie zaslali správne odpovede. **František** ako František Bartko z Trsteného pri Hornáde, **Karol** ako Karol Dzugas z Košickej Polianky, **Štefan** ako Štefan Elizeuš zo Skárosa a Štefan Petrík z Valalík, **Monika** ako Monika Bérešová z Geča a obľúbené **Odvážne ženy** z Vyšnej Myšle. Z korešpondenčných lístkov sme vyzrebovali **Martina Čigášovú** z Valalík. Posielame jej najnovšiu knihu z dielne **Imricha Jesenského** Ruže ešte kvitnú a publikáciu Geča – História a súčasnosť. Na Vaše odpovede z krízovky, už štvrtej od **Jána Smika**, čakáme na adrese redakcie: Štefánikova 6, 040 01 Košice.

rah

Križovka

Vodorovne:

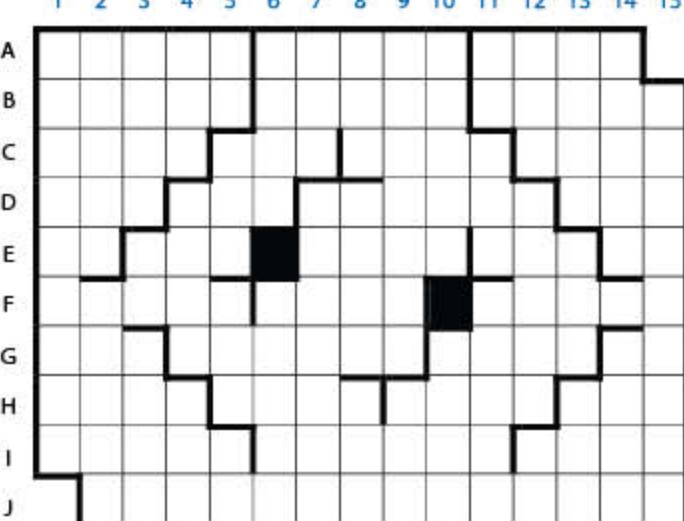
- A. Rozhlasové prijímače – cval – topánky. – B. Mladza – odoberá – frekventant školy pre dôstojníkov. C. Cicavce žijúce pod zemou temno – eskimáky pribytok – latinský pozdrav /kníž/. – D. Cez, po anglicky – otvory v sieti – namáhavá, tažká – preš. – D. Obchodná akadémia – obidva – mužské meno – dedo – ŠPZ Martina. – F. Poľovník – Dezider v domácom prostredí – obilnina. – G. Ibaže – náboženská organizácia veriacich rovnakého vyznania – blanokrídly hmyz – ciestoslovce napodobňujúce brechot psa. – H. Mužské meno – čiastočne, napoly/prisl./ – chod, po rusky – neprestáva. I. Zobúdzajú – krásne – zložnokvetá bylina. – J. Koniec tajničky.

Zvisle:

1. Začiatok tajničky. – 2. Vnútorný nekrytý dvor /stav./ – prikryvka na stôl.

- 3. Údaje – koncovka ruských priezvisk – opera G. Verdiho. – 4. Ivica, familiárne – územnosprávna jednotka – kórejské mužské meno. – 5. Kancelárska skratka – zhotovuje tkaním – výbežok – autonómna oblasť. – 6. Prostriedok na zotieranie písma – kyslasté ovocné cukríky. – 7. Beduinsky plášť – chyba pri písaní na stroji. – 8. Rumunská mena – rozrezáva – oker, po česky. – 9. Tretia časť tajničky – odlišná. – 10. Najhrubšie prsty ruky al. nohy – oblečenie, oblek. – 11. Označenie českých lietadiel – nemecká spojka – písmeno gréckej abecedy – osobné zámeno. – 12. Zabávaj – vzdušný, po esperantsky – zvyšok po ohni. – 13. Urobil udanie – druhá časť tajničky – jedlá huba. – 14. Vydávam /voj./ rozkazy – cicavec, po česky. – 15. Overovači pomocou testu. –

- Pomôcky: 4. Kim. – 6. Drops.
– 11. Und. – 12. Aera. –

Karikatúru nakreslil Andrej Sekela z Nižnej Myšle.

Čo sa Vám nepáčí? Nepočuli ste, že drobní podnikatelia majú tvrdý chlebík??

Ostatní bez šance

Jednu medailu za druhou zbierajú Trstenčania na medzinárodných i domácich súťažiach. Na májových Majstrovstvách Slovenska získaťo šesť žiakov 15 cenných kovov. Málokto z nás tuší, že sa medzi nami skrývajú majstri republiky. Tomáš Gondol vybooval zlato za zápas juniorov, špeciálne i silové techniky. Dostal sa do slovenskej reprezentácie. Patrik Gondol zvíťazil v zápasoch, Martina Lacková v súborných cvičeniaciach a Marko Kun-drák si odnesol zlato v špeciálnych technikách. K najvyšším oceneniam pridali oni a ďalší členovia trstenského klubu aj strieborné a bronzové medaily vo viacerých disciplínach, medzi nimi aj Anka Markušová a Edo Laczko. Adrián Gondol sa umiesnil na peknej štvrtnej priečke v súborných cvičeniaciach. Rodičov úspechy detí tešia. „Klub taekwonda sme založili minulý rok v marci. Začinali sme siedmi, teraz sme sedemnáesti. Cvičia deti z Trsteného pri Hornáde, ale aj zo Skároša, Kokšova-Bakše či Čane. Trénuje Tomáš Gondol, držiteľ 1. danu a jeho otec Jozef,“ informoval nás Ján Laczko. Po letnom sústredení pri Medzilaborciach sa naši športovci chystajú súťažiť do Maďarska, ale aj na Svetový pohár do Bratislavky.

šim

Taekwondisti. Žlava: Eduard Laczko, Patrik Gondol, Martina Lacková, Tomáš Gondol, Anna Markušová a Adrián Gondol.

Foto: z archívu trstenského klubu taekwonda

Úspešní valalickí pingpongisti

Pingpongisti vo Valalikoch budujú. Sezóna 2009/2010 im priniesla najvyšší počet medailí v mládežníckych kategóriach - jedenásť nechali za seba Nitru s deviatimi a Miňovce so siedmimi kovmi. Stolnotenisový oddiel Valaliky získal ako jediný klub na Slovensku medailu v každej kategórii dorastu. Konštatovanie - súme dobrí - môžu Valaličanovia vyslovíť aj vďaka podpore trénerov, sparingpartnerov, rodicov, sponzorov a samozrejme, mladých športovcov.

OcÚ Valaliky/red

Medvede na nočnej túre

Nočná túra Slanským pohorím na prelome júla a augusta prilákala množstvo mladých z Čane. Nás starších z turistického klubu Medvede ich prítomnosť veľmi povzbudila. Stretnutie sa nieslo v príjemnom ovzduší, dobrej nálade a príznivom počasí. Ráno si účastníci nenechali ujsť originálnu rannú opekačku.

Stanislav Janotka/red

Jarmok športovo

Ždaniansky jarmok má svoje miesto v kalendári na konci augusta. Ten to rok okrem tradičného guláša, bohatej tomboly, výstavy drobných chvátelej či vystúpení speváckych skupín obohatil šport. Pred akciou otvorili nové multifunkčné ihrisko pri základnej škole. Za čerstva ho vyskúšali starí páni zo Ždane, superili s nimi starostovia nášho mikroregiónu. Vítazstvo vybojovali domáci, v pokutových kopoch uspeli starostovia. Pri tejto príležitosti udelil starosta Ždane Ing. Ján Kokarda dakovné listy zhotoviteľovi i dodávateľom - U.S. Steel, ŽPSV Čaňa, Rodičovskému združeniu pri ZŠ Ždaňa a za veľmi dobrú spoluprácu dodávateľa aj firme Maro. Futbal zdáleka nemal posledné slovo. Zahrali si ho aj mužstvá počas uličkového turnaja - Memoriálu Pavla Gregu, kde vyhralo družstvo JUVA.

kš

Foto: Karol Dzugas

Starostovia po futbalovom zápase. Na tričkách s logom mikroregiónu Hornád.

Futbalové družstvá so starostom Kokšova-Bakše Cyrilom Hudákom.